(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

श्रीमती. जया देवी

वि.

बिहार राज्य आणि इतर

१९/०१/१९९६

[मदन मोहन पुंछी आणि के. वेंकटस्वामी, न्या. न्या.]

सेवा कायदा:

सहाय्यक शिक्षक - शासकीय निर्देश - सेवा समाप्ती - रिट याचिका - एकल न्यायाधीशांचा पुन्हा सेवेत रुजू करून घेणे कारण ते विशिष्ट व्यक्तीला लागू होणार नव्हते - आणखी एक शिक्षक ज्यांची सेवा खंडित झाली होती, त्यांनी अशाच प्रकारच्या दिलास्यासाठी न्यायालयात धाव घेतली- त्याच एकल न्यायाधीशाने रिट याचिका फेटाळून लावली - पूर्वीचा आदेश योग्य नसल्याचे कारण देत आधीच्या खटल्यात दिलेला दिलासाही मागे घेतला - नियुक्ती रद्द - दिलासा देताना सुनावणी दिली होती म्हणून कोणतीही नोटीस देण्यात आली नाही - निर्णय दिला ; कोणतीही विशिष्ट नोटीस बजावण्यात न आल्याने आदेश रद्द करण्यात आला - वेगवेगळ्या कार्यवाहीत ज्या पद्धतीने दिलासा मागे घेण्यात आला, त्याबद्दल तीव्र आक्षेप व्यक्त करण्यात आले.

सराव आणि पद्धती :

रिट याचिकेत दिलेला दिलासा - त्यानंतरच्या रिट याचिकेत दिलासा मागे घेण्यात आला - कोणतीही विशिष्ट नोटीस जारी करण्यात आली नाही - दिलासा मागे घेण्याच्या पद्धतीबद्दल तीव्र आक्षेप व्यक्त करण्यात आले.

दिवाणी अपीलिय अधिकारिता : १९९६ चे दिवाणी अपील क्रमांक २२२९.

पाटणा उच्च न्यायालयाच्या १०.४.९५ रोजीच्या सी.डब्ल्यू.जे.सी. क्रमांक १३१७३/१९९३ मधील न्यायनिर्णय व आदेशावरून.

अपिलकर्त्यासाठी के.डी. प्रसाद आणि टी. एन. सिंग

उत्तरवादी क्रमांक १ - ५ साठी बी.बी.सिंग (राज्यासाठी)

उत्तरवादी क्रमांक ७ साठी बिश्त यांच्यावतीने मनीष मिश्रा (एन.एस.) .

न्यायालयाचा खालील आदेश पारित करण्यात आला :

अनुमती दिली .

विद्वान वकिलांचे म्हणणे ऐकले.

येथे अपीलकर्ती, श्रीमती. जया देवी आहेत. १९ फेब्रुवारी १९९० रोजी बिहारच्या शिक्षण संचालनालयाने सहाय्यक शिक्षिका म्हणून तिची सेवा संपुष्टात आणली होती असे दिसते. तिने १९९० च्या सी. डब्ल्यू. जे. सी. क्र. १३९७ या रिट याचिकेत पाटणा त्यांनी उच्च न्यायालयात धाव

घेतली ज्या याचिकेला एकल न्या. एस. एन. झा, यांनी २८ नोव्हेंबर १९९१ रोजी मंजुरी दिली होती. सहायक शिक्षकांच्या सेवा संपुष्टात आणण्याचे सरकारी निर्देश अपीलकर्तीच्या बाबतीत लागू होत नसल्याचा निष्कर्ष काढण्यात आला. त्यामुळे तिला पुन्हा सेवेत रुजू करण्यात आले होते. यातील उत्तरवादी क्र. ७, श्री श्यामा कांत झा यांनी उच्च न्यायालयाकडे दाखल रिट याचिका सी. डब्ल्यू. जे. सी. क्र. १३१७३/ १९९३ मध्ये सदरच्या अपीलकर्तीने या अपिलात जी विनंती केली आहे त्यानुसार अपीलकर्तीला उत्तरवादी क्र ७ म्हणून घोषित करण्याचा दिलासा मिळावा, शक्यतो त्याच्या खटल्याच्या समर्थनासाठी. ती याचिका त्याच विद्वान एकल न्यायाधीशासमोर सुनावणीसाठी आले. विद्वान एकल न्यायाधीशांना वाटले की त्यांनी अपीलकर्त्याला चुकीच्या पद्धतीने दिलासा दिला आहे. त्यांनी श्री श्यामा कांत झा यांची रिट याचिका फेटाळून लावली आणि अपीलकर्तीच्या बाबतीत आपला पूर्वीचा आदेश योग्य नसल्याचा दावा करून अपीलकर्तीला दिलेला दिलासा मागे घेतला. विद्वान एकल न्यायाधीशांच्या आदेशानुसार अपीलकर्तीला पुन्हा सेवेत रुजू करण्यात आले असल्याने, त्यांच्यासमोर ठेवलेल्या खटल्यात तिचे म्हणणे ऐकून घेण्यात आल्याने तिला आणखी संधी देण्याची गरज नसल्याने तिची नियुक्ती रद्द करण्याचे आदेश देऊन त्यांनी आढळलेली चूक सुधारली. तिने प्रत्यक्षात काम केलेल्या कालावधीसाठी, विद्वान एकल न्यायाधीशाने, तिला आधीच दिलेले पगार आणि भत्ते वसूल करण्यापासून राज्याला रोखले होते. या आदेशाला या अपिलात आव्हान देण्यात आले आहे.

हे नाकारले जाऊ शकत नाही की न्यायालयाने दिलेल्या न्यायालयीन आदेशाचे

पुनर्विलोकन किंवा रद्द करण्याची परवानगी कायद्याने तयार केलेल्या कायदेशीर प्रक्रियेचे निरीक्षण केल्यानंतर न्यायालयाद्वारे पुनरावलोकन केले जाऊ शकते किंवा रद्द जाऊ शकते. सदरच्या प्रकरणात उच्च न्यायालयाने ती प्रक्रिया पाळली नाही. उलट, एक पूर्णपणे वेगळ्या कार्यवाहीमध्ये जिथे अपीलकर्ती आवश्यक किंवा योग्य पक्षकार नव्हती, जिथे तिच्याविरुद्ध कोणताही दिलास्याचा दावा केला गेला नव्हता, तिला पकडले गेले आणि तिला तिच्या रिट याचिकेत मिळालेल्या लाभापासून वंचित ठेवण्यात आले. आम्ही या क्षणासाठी, प्रकरणाच्या गुणवत्तेवर भाष्य करत नाही, परंतु केवळ विद्वान एकल न्यायाधीशाने अपीलकर्तीच्या बाजूने दिलेला आदेश रद्द करण्यासाठी अवलंबलेल्या पद्धतीबद्दल, ज्यामध्ये तिला अजिबात रस नव्हता.

श्री. बी.बी. सिंग, बिहार राज्याचे विद्वान वकील, चंद्र बन्सी सिंग आणि इतर इत्यादी विरुद्ध बिहार राज्य आणि इतर इ. [१९८५ (१) एससीआर ५७९ (५८३)] आणि राजस्थान राज्य विरुद्ध गुरचरणदास चड्डा [१९८०(१) एससीसी २५०] मधील या न्यायालयाच्या दोन निर्णयांच्या जोरावर असा युक्तिवाद करतात की आपल्याकडे नसलेल्या अधिकारांचा वापर करूनही उच्च न्यायालयाने त्रुटी दुरुस्त केल्या असतील, तर या न्यायालयाने घटनेच्या अनुच्छेद १३६ अन्वये अधिकारितेचा वापर करताना त्यात कोणताही हस्तक्षेप करू नये. आधी म्हटल्याप्रमाणे, उच्च न्यायालयाने पहिल्यांदा अपीलकर्तीच्या बाजूने दिलेला आदेश योग्य होता की नाही याबद्दल आम्ही या प्रकरणाच्या गुणवत्तेवर भाष्य करीत नाही. या आदेशाचा प्रभाव ज्या पद्धतीने वेगवेगळ्या कार्यवाहीत मागे घेण्यात आला, त्याबद्दल आम्हाला तीव्र शंका आहे. अपीलकर्तीला विशिष्ट सूचना

देण्यात आली नाही की तिच्या बाजूने दिलेला आदेश नमूद केलेल्या कारणास्तव पुन्हा मागवला जाणार आहे.आम्ही उच्च न्यायालयाचा असा आदेश ज्या प्रमाणात अपीलकर्तीला प्रभावित करतो त्या प्रमाणात मान्य करू शकत नाही. म्हणून, आम्ही हे अपील मंजूर करत आहोत, उच्च न्यायालयाचा अपीलकर्तीवर परिणाम होईल त्या प्रमाणात तो आक्षेपित आदेश बाजूला ठेवतो. त्याचे दुष्परिणाम अपीलकर्तीच्या बाबतीत मागे घेतले जात आहेत. अपीलकर्तीला तिचा खर्चही मिळावा.

जी. एन. अपील मंजूर.

X-x-x-x

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

x-x-x-x